

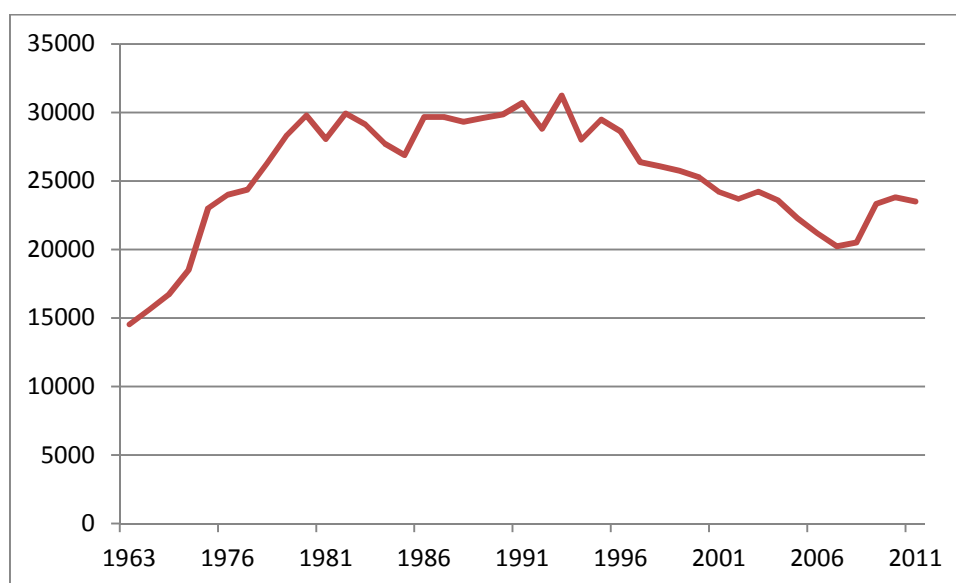
Bijlage 2 - Ontwikkeling ledental

Ledental

De ontwikkeling van het ledental is een van de grootste zorgen van de KNSB. Hieronder wordt een aantal aspecten van de ontwikkeling van het ledental van de KNSB op lange termijn weergegeven. De cijfers zijn ontleend aan NOC*NSF¹.

Het aantal leden is van 1963 tot 1980 gestegen. Daarna trad een stabilisatie op, die duurde tot 1993. Vanaf 1993 is een geleidelijke daling begonnen, die duurde tot 2009. De stijging die dat jaar is ingezet, heeft zich echter niet doorgezet. Het huidige aantal leden bevindt zich ongeveer op het niveau van 1976, maar ligt nog ruim boven 1963.

Grafiek 1 - aantal leden KNSB, 1963-2011

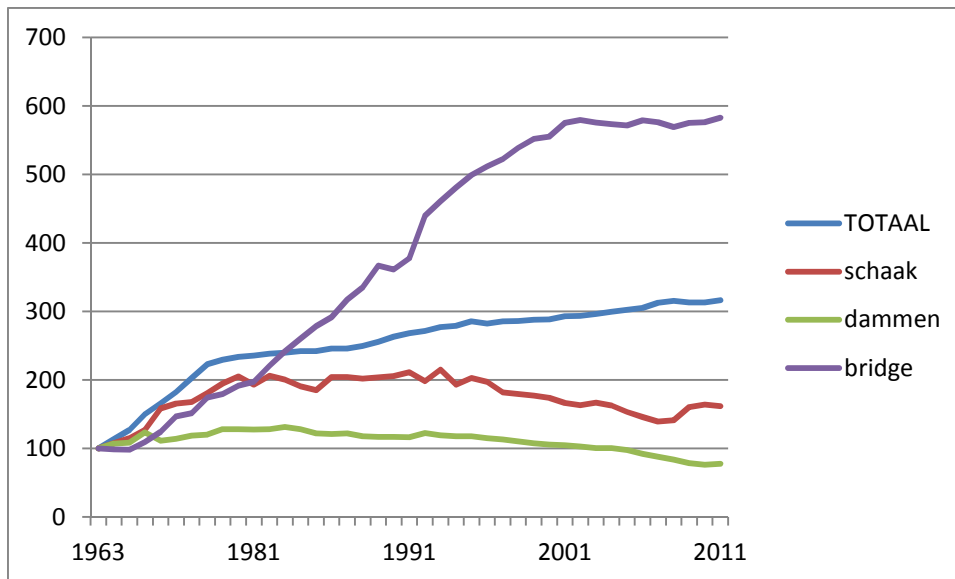
In grafiek 2 wordt het schaken vergeleken met andere takken van sport. De dalende lijn die het schaken te zien geeft, staat in schril contrast met de stijging van het aantal bridgers. Deze stijging was tot 2000 sterker dan die van het totaal aantal sporters in Nederland, maar sindsdien stagneert de toename van het aantal bridgers en lopen de ontwikkelingen min of meer parallel.

Het aantal dammers vertoont evenals de schakers een dalende tendens.

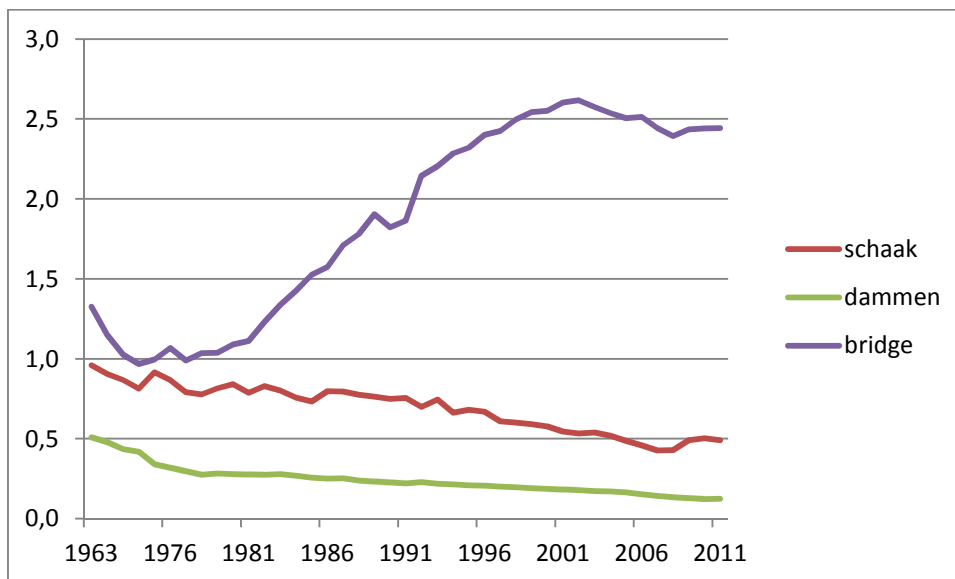
Het relatieve belang van het schaken neemt af, zoals blijkt uit grafiek 3. Het aandeel schakers in het totaal van de georganiseerde sporters is van 0,96% in 1963 gezakt tot 0,49% in 2011. Duidelijk blijkt ook dat het aandeel van de bridgers kleiner is geworden en dat het dammen eveneens een neerwaartse beweging vertoont.

¹ Deze cijfers wijken iets af van de ledenaantallen die zijn vermeld in de Jaarverslagen van de KNSB, waarschijnlijk als gevolg van verschillende manieren van tellen..

Grafiek 2 - aantal schakers, dammers, bridgers en totaal aantal sporters, 1963-2011 (1963=100)

Grafiek 3 - aandeel schakers, dammers en bridgers in totaal aantal sporters, 1963-2011 (%)

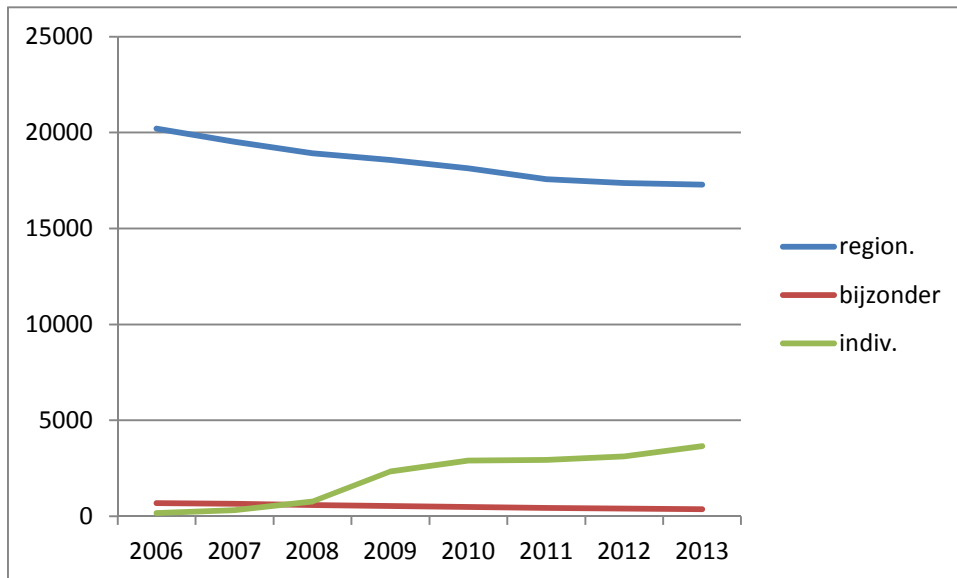

De denksporten maken overigens maar een zeer klein deel uit van de totale georganiseerde Nederlandse sport, namelijk zo'n 3%.

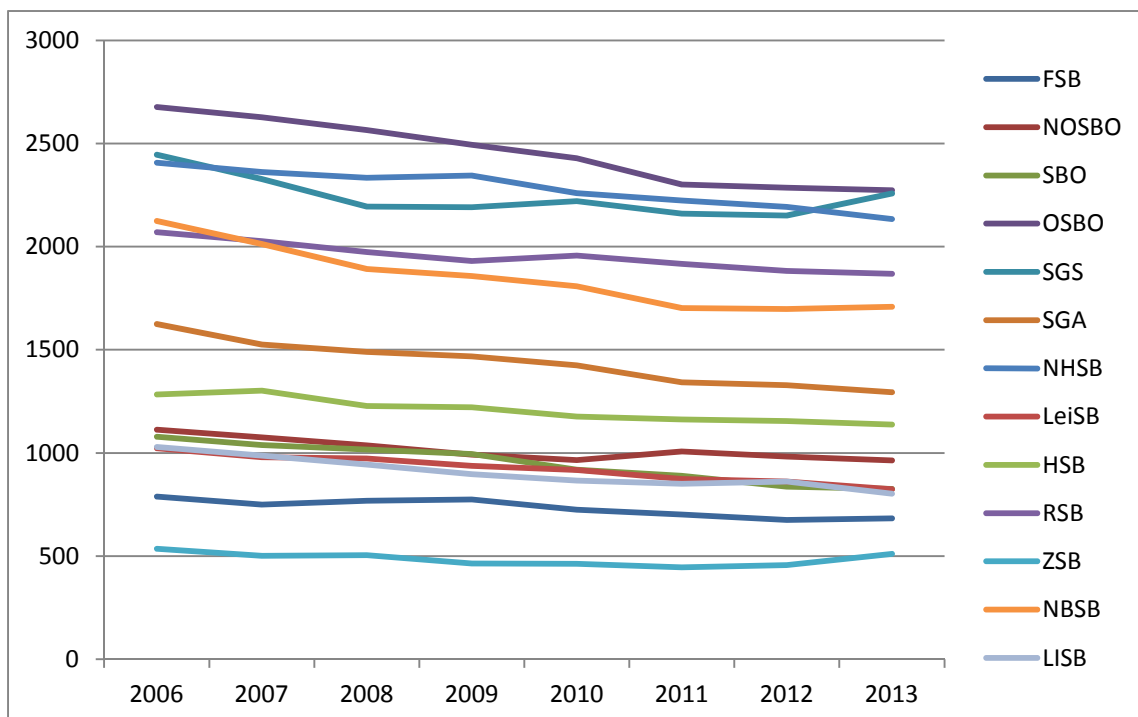
Een verklaring voor de ledenontwikkeling is op grond van de beschikbare statistieken niet gemakkelijk te geven. In de volgende grafieken en tabel wordt de betekenis van regio en leeftijd onderzocht.

De meeste schakers zijn lid van een schaakvereniging. Deze zijn aangesloten bij de regionale bonden. Daarnaast is een klein aantal lid van een bijzondere bond (gehandicapten, correspondentieschaken, probleemschaken, enz.). Bij de individuele leden zijn kinderen die SpielZ-lid zijn, de internetleden en de ratingleden meegeteld. Deze categorieën hebben vanaf 2008 groei laten zien.

Grafiek 4 - aantal leden regionale bonden, bijzondere bonden en individuele leden KNSB, 2006-2013

Grafiek 5 - aantal leden regionale bonden, 2006-2013

In alle regionale bonden is het ledental sinds 2006 gedaald. De Zeeuwse Schaakbond (ZSB) en de Stichts-Gooise Schaakbond (SGS) kennen een toename van het aantal leden vanaf 2012. Bij Schaakbond Groot-Amsterdam (SGA) en de Friese Schaakbond (FSB) is dit eveneens, maar in mindere mate het geval. De aandelen van de regionale bonden in het totaal aantal verenigingsleden van de KNSB (dus exclusief de leden van de bijzondere bonden en de individuele leden, SpeelZ-leden, enz.) is vrij stabiel (grafiek 6).

Grafiek 6 - aandeel regionale bonden in totaal aantal verenigingsleden KNSB , 2006-2013

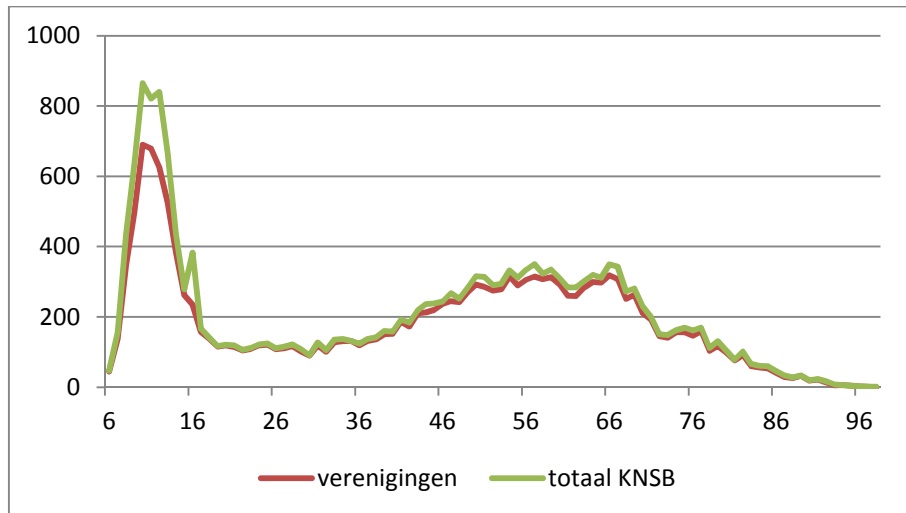

Gegevens over leeftijd zijn slechts voor mei 2013 beschikbaar.² Hopelijk kunnen deze gegevens ook voor eerdere jaren achterhaald worden.

Het algemene beeld in de schaakwereld, gebaseerd op de ervaringen van alledag, is dat enerzijds het ledenbestand veroudert en dat anderzijds veel kinderen beginnen met schaken, maar bij de overgang van het basis- naar het voortgezet onderwijs massaal afvallen. Dit beeld wordt bevestigd in de volgende grafieken.

² Bron: ledenlijst 6 mei 2013 gepubliceerd op website JNSB

Grafiek 7 - aantal leden naar leeftijd voor verenigingen en voor totaal KNSB, mei 2013

* Verenigingen excl. dubbelleden

Het aantal leden stijgt scherp tot het 12^e levensjaar. Daarna treedt weer een scherpe daling op tot 19 jaar. Dit geldt zowel voor de verenigingsleden als voor alle KNSB-leden tezamen, dus inclusief o.a. de SpeelZ-leden. In mei 2013 waren er 840 leden van 12 jaar en 117 van 19 jaar. Dat is een verval van 86%.

Na 19 jaar is het ledenaantal stabiel tot ongeveer 33 jaar, waarna een geleidelijke stijging optreedt. Tussen 19 en 57 jaar neemt het aantal leden per leeftijdsjaar toe met 67%. Na 65 jaar daalt het aantal leden geleidelijk; waarschijnlijk is hier sprake van een vergrijzingseffect.

De gemiddelde leeftijd verschilt vrij sterk per regionale bond.

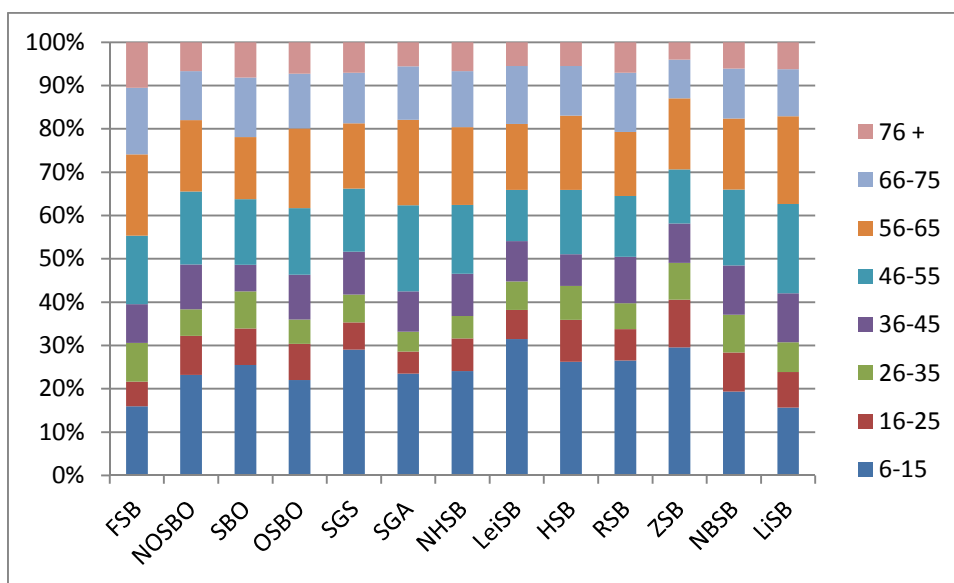
Tabel 1 - Gemiddelde leeftijd per regionale bond, mei 2013^a

FSB	48,0
LiSB	45,4
SGA	44,0
OSBO	43,7
NHSB	43,1
NBSB	43,1
NOSBO	42,3
SBO	42,2
RSB	42,0
SGS	40,8
HSB	40,6
LeiSB	39,5
ZSB	37,6
Totaal KNSB	42,5

^a Excl. dubbelleden

De FSB heeft de hoogste gemiddelde leeftijd, de ZSB de laagste. Het verschil is meer dan 10 jaar. Hieraan liggen, uiteraard, verschillen in leeftijdsopbouw ten grondslag.

Grafiek 8 - Leeftijdsopbouw regionale bonden, mei 2013^a

^a Excl. dubbelleden

Belangrijk is het aandeel jeugdigen tot 16 jaar. Dit is het kleinst in de FSB en de LiSB; het grootst in de LeiSB, de SGS en de ZSB. Het aandeel leden tussen 16 en 25 jaar is opvallend gering in de FSB en de SGA, en in iets mindere mate in de SGS en RSB. Opvallend is de ZSB, die zowel een groot aandeel 6-15 als 16-25-jarigen heeft.

De twee hoogste leeftijdscategorieën zijn in de FSB sterk vertegenwoordigd; in de ZSB is dat veel minder het geval. Tezamen met het relatief kleine aandeel jeugdigen in de FSB en het grote aandeel van die groep in de ZSB is dat een verklaring voor het eerder geconstateerde grote verschil in de gemiddelde leeftijd van de leden van deze regionale bonden.

Conclusie

In 2005 werd naar aanleiding een vergelijkbare analyse de volgende conclusie getrokken:

Het schaken neemt steeds meer een marginale positie in de Nederlandse sportwereld in. Uit tabel 2³ blijkt dat er sprake is van een structurele ontwikkeling. De ernst van de zaak is waarschijnlijk niet eerder tot de bestuurders in de schaakwereld doorgedrongen doordat het ledenaantal in absolute zin aanvankelijk bleef stijgen en zich daarna stabiliseerde. Nu het ledenaantal blijft dalen, wordt het probleem zichtbaar. Dit zou echter geen reden voor paniekerreacties moeten zijn. Er is sprake van een structurele ontwikkeling en er moet daarom naar een structurele oplossing worden gezocht. Het is nodig een trendbreuk tot stand te brengen.

Het jaar 2009 had een keerpunt kunnen worden, maar helaas stagneerde daarna de opleving. Het aantal verenigingsleden (= het aantal leden van de regionale bonden) vertoont een continue daling. Een trendbreuk is niet te constateren, of het zou bij de ZSB en de SGS moeten zijn. Het is afwachten of de groei in deze regionale bonden doorzet; wat betreft de ZSB is van betekenis dat het aandeel jeugdleden groot is in vergelijking met de meeste andere regionale bonden. Het afvalpercentage is in deze leeftijdsgroep echter groot.

³ Nu grafiek 3